

Iš Biržiškų šeimos epistoliarinio palikimo (1941-1942 m.)

Silvija STAKULIENĖ

Bibliografijos ir knygotyros centras, K. Sirvydo 4, 2600 Vilnius

Lietuvoje 1990 m. atkūrus nepriklausomybę pradėti garsinti brolių Biržiškų vardai. Unikalus, retai pasitaikantis kultūros istorijoje trijų brolių mokslininkų šeimos fenomenas kelia vis didesnę visuomenės susidomėjimą. Broliai Mykolas (1882-1962), Vaclovas (1884-1956) ir Viktoras (1886-1964) paliko ryškų pėdsaką tarpukario Lietuvos gyvenime. 1944 m. gelbėdamiesi nuo sovietų okupacijos, jie pasitraukė į Vakarų, apsigyveno JAV ir gyveno ten iki mirties. Tarybiniais metais jų veikla buvo ignoruojama. Trumpai jiems yra tekę dirbti ir esant sovietiniam režimui. 1940 m. sausio 4 d. pirmame atkurto Vilniaus universiteto Senato posėdyje Teisų fakulteto prof. Vaclovas Biržiška išrenkamas Vilniaus universiteto bibliotekos direktoriumi. Esant labai sudėtingai ir įtemptai padėčiai, jis gana trumpai išbuvo šiame poste. 1941 m. gruodžio 1 d. Švietimo generalinio tarėjo P. Germano buvo atleistas iš Vilniaus universiteto bibliotekos direktoriaus pareigų, grįžo į Kauną ir tęsė vadovavimą Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekai bei Bibliologijos katedrai. 1940 m. sausio 15 d. Vilniaus universiteto Senato posėdyje Mykolas Biržiška išrenkamas Vilniaus universiteto rektoriumi. Šiame poste jis išbuvo iki universiteto uždarymo 1943 m. kovo 14 d. Tai buvo vieni dramatiškiausių metų universiteto istorijoje. Prof. M. Biržiškai teko pakelti daug skaudžių gyvenimo smūgių. Jaučiausias brolis Viktoras Biržiška ilgą laiką dėstė Kauno Vytauto Didžiojo universitete tikimybių teoriją, funkcijų teoriją ir kitas matematikos disciplinas. Nuo 1940 m. jis profesoriavo Vilniaus universitete. Taip susikirto trijų brolių likimai Vilniuje, kur jie išbuvo iki 1944 metų.

Likimas lėmė, kad didžiausia dalis Biržiškų šeimos archyvų liko Lietuvoje. Šis palikimas yra milžiniškas, beveik nepalietas tyrinėtojų. Archyvinė medžiaga neatskleista, neiškelta į viešumą ir žinoma tik nedideliame kultūros darbuotojų būreliui. Didelis ir gausus Biržiškų šeimos epistoliarinis palikimas, apimantis 1896-1944 m., saugomas stambiausių Lietuvos mokslinių bibliotekų rankraštynuose. Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje (VUB RS), Vaclovo Biržiškos fonde (F 182-133), saugomas ankstyviausias brolių Biržiškų laiškas, adresuotas seneliui Leonardui Biržiškai (1896 m.). Šiame fonde yra ir Vaclovo Biržiškos laišku žymiems Lietuvos kultūros veikėjams A. Jakštui, Vaižgantui bei daug kitų

įdomių dokumentų. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Rankraščių skyriuje saugoma brolių Mykolo ir Vaclovo Biržiškų korespondencija nėra gausi. Didžiausias Biržiškų šeimos archyvinis palikimas sukauptas Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyriuje (LMAB RS). Vaclovo Biržiškos fonde (F 163) bei M. Biržiškos fonde (F 165) laikomi dokumentai, susiję su šios senos Žemaičių Gulbės herbo bajorų šeimos istorija, jų korespondencija su žymiausiais Lietuvos ir užsienio kultūros, švietimo veikėjais. Gausi šeimos korespondencija: M. Biržiškos laiškas tėvams, tėvų, pusbrolių bei kitų šeimos narių laiškas. Iš šio margaspalvio laišku pluošto pasirinkti devyni M. Biržiškos laiškas, adresuoti Kaune gyvenusiam broliui Vaclovui. Juose sudomino kai kurie neskelbti Vilniaus universiteto 1941-1942 m. istorijos momentai. Laiškuose liko M. Biržiškos mintys iš jo vadovavimo tuometiniam Vilniaus universitetui. Šie laiškas (LMAB RS. F 163-255, lap. 1 (1 laiškas), lap. 3 (2 laiškas); F 163-255, lap. 1 (3 laiškas), lap. 2 (4 ir 5 laiškas), lap. 3 (6 laiškas), lap. 4 (7 laiškas), lap. 5 (8 laiškas)) publikuojami pirmą kartą. Kalba netaisyta.

1.

[Vilnius], 1941. VII. 15

Vaclovai! Pagavęs laiko valandėlę (Tavo laiškeliu gavome, bet gal ne viską išskaitėme) pranešiu kai ką apie mus, nors kiekvieną važiuojantį prašau apie mus Jums papasakoti [...]. Ligišioliai universiteto vadovybė nėra paleista, išskyrus atleistą ir keliomis valandomis tesulaikytą, o dabar grįžusį į „Lietukį“ prorektorius Bulavą, ir iš viso vietinėje lietuviškoje vadovybėje, kiek žinau, sutartinai su Kaunu šiuo tarpu nenorime dekanatų pertvarkymo bent ligi rugpjūčio mėn. Šiaip visi dekanai, prorektorai ir net sekretorius Jurgutis prašosi atleidžiami iš pareigų. Kauno švietimo sferos per Vilniaus švietimo reikalų valdytoją Vaičaitį teiraujasi dėl galimų kandidatų. Man Bieliukas labai kratosi ūkio prorektorystės (bijo Vilniaus ir kitų atakos) ir piršte perša Viktorą, į studentų prorektorius atrodytų tiktu Nuskriaustasis Žemaitis ar Romeris [...], teisės dekanu Stasys ar Romeris (gal Krivickas), ekonomikos dekanu Vladas Jurgutis (!) ar

Podolskis (Rimka norėjo Budrio, bet nežinia, kaip kauniškiai B. popieriai), nurodomas ir Masiliūnas, humanitarinių m. dekanas Puzinas ar Mykolaitis, matematikos gamtos dekanu Sleževičius (man atrodo geriausia būtų Matulį palikus) arba Katilius (Matulis čia ir piršo Viktorą, bet čia jis absoliučiai netinka), universiteto sekretorius Krivickas (ir vėl man perša Stasį) arba Čepas, teisės prodekanas arba Stasys palieka arba Čepas, ekonomikos prodekanas Šalčius. (Masiliūnas, Budrys?), humanitarinių prodekanas Avižonis (prie Mykolaičio) arba (prie Puzino), turbūt tas pats Augustaitis, kad ir gerokai pagadinęs sau vardą, matem. gamtos prodekanas Katilius arba Jankauskas. Atleisti tuo tarpu 9 žydai su Lazersonu [...], 8 marksizmo-leninizmo katedros žmonės ir dar 9 (Bulavas, Pakarklis, [...], Žiugžda, Korsakas, Gaidukaitė, Medys, Šinkūnas ir Tarvydas) ir bus atleisti (nebe politiniais motyvais) dar bene 20 [...]. Kisino padėtis labai neaiški - gelbstisi pasu, bet jei vokiečiai ims domėtis [...] - gaus nukentėti. Pasiunčiau Ambrozevičiui per Rainį statuto papildymus ir pakeitimus (projektą), etatų projektą, atlyginimo normų projektą, o dabar šiuo šitokį įtvirtinimo projektą, kurio net neduodu kanceliarijai perrašyti. Vlodo Jurgučio labai spaudžiama Mokslų Akademija, kurios jis nenori pripažinti ypačiai Krėvės Mickevičiaus (šiam čia bene sunkiau negu Kaune!) ir dabar kad ir praleido algas, bet ne profesorių, kuriems, girdi, gana atlyginimo universitete (kai pinigų trūksta - sunku ir ginčytis). Pas mane Rektorate kitos dienos pasitaiko labai sunkios - dėl interesantų ir dėl vokiečių, kurie kone viską norėtų žinoti. Iš Akademijos atleisti visi žydai [...]. Akademija labai nukentėjo dėl nepaaiškėjusios provokacijos - apšaudyta iš patrankų ir apmesta granatomis [...]. Iš viso namų langai Vilniuje labai nukentėjo - net dabar reikia atsargiai pro namus dėl stiklų vaikščioti, o kai kur ir suardyti namai gali griūti. Dėl kritusios mūsų gatvėje bombos (tuometu mes buvome už namų ant kalno) išbyrėjo mūsų langai visuose namuose [...]. Tris naktis nakvojome universiteto rūsyje - pirmadienį pavakarį pradėjo veikti partizanai (tik lietuviai), kurie maskoliams daug panikos įvarė nežiūrint savo nedidelio skaičiaus [...]. ... aukų daug, iš pradžių nuo vokiečių, o paskui nuo rusiškų bombų. Partizanai išdavė laikinojo piliečių komiteto sąstatą, iškėlė ten Stasį [Žakevičių] ir, žinoma, apkrovė sunkiu, nemaloniu ir labai atsakingu darbu, kurį jis, mano nuomone, labai gerai atlieka (jam padeda Vladas Jurgutis, Pimpė, Kubiliūtė, Čuberskis ir kiti), tik fiziškai kažin ar ilgai galės taip traukti. Labai ir gudai intriguoja, savieji, kaip visados, taip pat apsinkina darbą, nesirentuodami dėl vokiečių. Kaunas ne tik nepadeda, bet ir apsinkina, biurokatiškai skirdamas Vilniui valdininkus nesusitaręs su komitetu - tik čia jau šis tas eina geryn. Komitetas, žinoma, svajoja kuogrečiau „valdžios“ nusipurtyti. Mokslo Draugija nukentėjo. Universitete per anksti iškėlus vėliavą ir studentams šokus į partizanus, buvo kilęs pavojus Universitetui, bet raudonieji per daug buvo sumišę ir bėgo [...]. Jūsų Mykolas

2.

[Vilnius], 1941.VIII.6

Vaclovai, kada Tu atvažiuosi?! [...]. Be to pats neturiu daug laiko, nes mane čia verčia ir Mokslų Akademiją prižiūrėti, nes Krėvei - ypačiai 2 dienas buvus sulaikytam - nepatogu viešai jos prezidentu rodytis. [...] Lietuvos Mokslų Akademijos naujo statuto dar nesame gavę, tik verčiamės jo projektu dėl kokėblu su vokiečiais. Girdėjau, kad visi Akademijos nariai paleisti (ar yra kokie pereinamieji nuostatai - nežinom ir jų vieton buvęs paskirtas branduolys kandidatams pristatyti: Krėvė, aš, Stasys Šalkauskis, Jurgutis ir Romeris, bet: Krėvės suėmimas bene sulaukęs tą paskyrimą, o ir dabar lyg nepatogu būtų šiuo metu tuoj po išleidimo iš kalėjimo Krėvę parodyti, Stasys [Žakevičius] labai serga širdimi, o Romeris išvažiavęs į dvarą (šiuo metu jį čia vokiečių kariškiai meta iš buto, o jis sodžiuje to nė nežino), tad jau ir nežinau kas kaip daryti. Formaliai raštu Krėvė paprašė mane laikinai eiti Akad. prezidento (nauju statutu - pirmininko) pareigas, bet aš bijau, kad jis gali mane įtarti veržiantis į pirmininkus - jis toks užgaulus, o man ir be to yra rūpesčių universitete. Ligišiolie nežinau ar mes dirbsime universitete ar ne - lenkai ir gudai stengiasi per vokiečius mums sutrukdyti, Kaunas tyli ir jokios pagalbos tuo atžvilgiu neteikia. Čia nežinia su kuriais vokiečiais kalbėtis (man atrodytų - teks kalbėtis su Kauno centro komisarjatu, ne su Vilniumi). Formaliai turiu naują Senatą, nors Podolskis, Čepas, Katilius sėdi Kaune, o Stasys su Jurgučiu persidirbė Komitete. Vilniečiai labai bijo filosofijos fakulteto kūrimo Kaune - kas tuomet bevažiuos į Vilniaus humanitarus?! Tai gal ir bibliografiją Tau teks vėliau skaityti Vilniuje [...]. Na - viso gero ir greito atvykimo pas mus [...].

Tavo Myk.

3.

[Vilnius, 1942?]

Vaclovai! Tu man imi gesti: rašai apie artimą mirtį, jaudiniesi dėl visokių gyvenimo durnysčių, net užsigausi užuot spiovēs ir viskas! Ar maža Tau ar man mūsų neviesai ramiaame gyvenime padarė žmonės to ir šio, o ar dėl to gavome per daug jaudintis - svarbiausia, kad žmonės dažnai nė patys nepajuto kuo nors mus „užgavę“ ar nemalonus padarę. Gen. Zakevičius parašė Akademijai, jog aš per 8 mėnesius 3 kartus esąs jį įžeidęs ir ligšiol jis man tai atleidinėjęs kaip „senyvo amžiaus“, perdidelio mano apsikrovimu darbu ir nesveikų darbo sąlygų, bet jei aš dar kelintą kartą jį įžeisiu, jis į tai kaip karys ir generolas reaguosias - o aš ir šiaip ir taip ieškojau tavo elgesy priežasties tokiam jo susijaudinimui - ir tikrai nerandu! Bene bus kas panašu ir Tavo atžvilgiu - Tu jautiesi užsigavęs, o tie, kuriuos Tu laikai užgavusius, mano gal Tau patarnavę, bent jaučiasi grynus Tavo atžvilgiu są-

žinės ir intensijų. Pirmas dalykas - Akademija ... o paskui ir Universitetas ... Aš, žinoma, kaip Tavo brolis mažiau dėl Tavęs ir vėliau už kitus patiriu, nes suprantama - žmonės manęs varžosi ir prieš padarę koki žygį Tavo atžvilgiu (kaip ir Viktoro, Stasio, Bronkos [M. Biržiškos žmona], Marilios, Anulios [dukros]; pavyzdžiui, aš ligšiolei nežinau, kodėl Viktoras [Biržiška] savo fakultete dabar vos tepraėjo į ordinarinius profesorius, nors iš posėdžio protokolo man aišku, jog turėjo būti jo kandidatai labai stipri opozicija - o pas Germantą labai lengvai ir greitai praėjo, kad ir su formaliu priedu „laikiniai“). Iš tolo ir vėlai teišgirstu ir niekad nesu tikras, kad tiksliai žinau ir tiksliai galėsiu perduoti kas turėta ar tebeturima dabartinių galingų sferų prieš Tave. Aš dabar prisimenu, kad 1940 m. pavasarį bene po Velykų toks lietuvis studentas lyg ir buvo išpėjęs, jog Tu, girdi, kažkaip keistai (gal buvo aiškiau pasakyta - neatmenu) su karininkais (ar karininku) studentais (rodos) kalbi - ir kariškiai žada tai priminti, kai bolševikai būsią išvaryti. Neatkreipiau tuomet dėmesio į tai, nors apie daugelį man buvo kalbėta (pvz. apie Augustaitį, prieš kurį studentai lietuviai tiesiog siuto, daugiausiai dėl oficialios krypties pamokymų ir prakalbų, kas yra gi iš šitikinimo buvo kalbėta!). Jeigu apie mane mažiau buvo kalbėta ir ligšioliai dar išvadų prieš mane nedaroma (ar ilgai?), turiu būti dėkingas Bulovui, kuriam plačiai veikiant ir aiškiai laikantis „linijos“ man beliko ūksmėje pastovėti ir - laimėti. Tau ir kitiems dekanams [...] teks atlikti oficialius darbus [...]. Juk ir dabar pasirodo profesūroje atsiranda žmonių, kurie sako (atitinka tai man prasitartą Germanto mintį), jog pats buvęs ir tebesąs „bolševikas“. Pernai dar vasarą lyg ką pajutęs prieš Tave kylant (laikinoje studentų atstovybėje, kur daug svėrė teisininkai Kučys, Šeikus, kurie, tiesa, labiausiai puolė humanitarų profesorius, bet ir „Biržiškos“ nepamiršo, aiškindamiesi iš tolo ne rektorių turėję galvoje), užbėgau už akių puolimams primindamas jog bolševikų laikais atsiskėjęs iš dekanų (taip, rodos, ir buvo?). Dėl Stasio žinojau dar 1940 m. rudenį santyčiau su patriotais, iš kurių ilgainiui radosi aktyvistai ir partizanai, mano jau buvo pavesta pasinaudoti pažintimi su Bulovu ir kitais Jūsų fakulteto komunistuojančiais studentais, tam, kad kiek galima apdrausti teisių fakultetą nuo išdrąškymo - tą jis ir atliko. Bulovas labai greit ėmė nepasitikėti, apie tai greit iš šalies patyrėme, o Maskvoje Bulovas ir dėl manęs nesulaukėdavo neišsivadavęs - ir mums aišku buvo, koks būtų mums galas, jei ilgiau NKVD paviešpatautų ... Kad jį paskyrė dekanu, manau - tai bus įvykę dėl to, jog žinojo apie jo vaidmenį ne tik 1940 m. rudenį gelbstint fakultetą, bet ir 1941 m. pavasarį gelbstint ypač Jūsų fakulteto studentus lietuvius (dėl stipendijų ir atleidimo nuo mokesčio padėjo ir Bulovas ir Tu, bet iš studentų aš tik pamažu vis daugiau gaunu patirti apie Stasio išganingą ir pavojingą darbą pavasarį), o taip pat kad jis atsidūrė komiteto (prof. Jurgučio pirštas) priešakyje ir visu kuo rėmė Universitetą (ligišioliai tebejaučiami anuometinio darbo padariniai);

Šiaip žinoma, jis perjaunas ir gali apsvaigti, o ypačiai skaudžiai pergyventi savo „karjeros“ svyravimus (kažin ar beišliks Teisės mokslų fakultetas, nors tuo tarpu toks pats pavojus gresia humanitarams ir gamtininkams). Antra vertus - žinau, kad kaip tik buvo kalbėta tarp Teisės fakulteto profesorių apie nuoširdų atsiveikinimą su Tavimi [...] (suprantama, negi Tavo giminais galėjo tai kelti, nors labai abejoju, ar besidžiaugia jis, kaip manai, kad dabar galys „be konkurencijos“ veikti), bet ir žinau, kad atsirado ir tokių kalakutų, kurie kaip tik sakė, ką anksčiau sakiau - kad esąs bolševikas - o tokie dalykai tegalima daryti tik fakultetui vieningai nusiteikus. Apie tai rašau ne dėlto, kad manyčiau, jog Tau rūpi atsiveikinimo prakalbos ar vakarieniškos, bet kad labiau orientuotumeis kaip kur kas yra (arba man atrodo, kad taip yra - iš tų žinių, kurios mane šiaip taip pasiekia, Stasiukui aiškiai vengiant su manimi apie Tave kalbėti žinant, kaip tai man viskas nėra abejinga, kas mano artimuosius liečia). Žinau - tai kiek iš vaikų, kiek iš Bronkos (šiandien ji pervežta į nervų sanatoriją Žvėryne) [...] su širgėla apie tai kalbėjo pridurdami, jog bijo, kad Tu panašiai ir kitiems gal kalbi - o visa tai Kaune - Vilniuje rūpestingai sužymiama [...]. Čia ir 1940 m. vasaros kauniškis inteligentų pasirodymas (užkulisų žmonės nežino arba nenori žinoti - kalba apie Tave ir Sruogą, o tyli apie Ivinskį), ir Tavo anketa, apie kurią man sakė Germantas, nors ir Stasys, ją prisimindamas, neranda joje, prie ko kas iš šalies rimčiau galėtų prikibti - štai ir iš Kauno (o ne iš Vilniaus) nepaskyrimas į Akademiją, ir perkėlimas į Kauną (čia jau Germanto žygis norint užbėgti už akių griežtesniems „sferų“ žygiams - Sruogos dalykas lyg apimsta, bet Romerio tebėra aštrus, o kyla ir Matulio) [...]. [Nebaigtas laiškas].

4.
[Vilnius], 1942.I.23

Vaclovai! Arne reikia tau tiesiog nueiti pas gen. Kubiliūną (jis mane N. Metų pasveikino ir šiaip su juo galima kalbėti) ir prašyti savo, gal ir mano (suiresuotumo dirbti pas Tave atvykstant enciklopedijos redakcijos reikalais - jos ir aš esu narys!) vardu apgynti Tavo butą. Kažin, gal ir mus ims čia judinti iš namų, vis girdėti, jog daug kariuomenės ateis, girdėjau, kad iš vieno namų jau liepė išsikelti per 24 valandas (sic!)... [...] Tarejas pasakė, kad jis tvirtinsias Rimantą ne profesorį, nes jau turys apie R. gerų žinių - tik susimildamas prašyk, kad Rimantas nesipriešintų - mums tai būtų išganymas, ypačiai lenkams ir vokiečiams vis mėginant sukintėti po biblioteką (ligi šiolei dar nieko blogo neįvyko); kad ir be entuziazmo, sutinku, kad jis bent pusę metų kad ir kas savaitė ar kas dvi savaites važinėtų Kaunan, jei tat reikalinga Centrinei bibliotekai. Prašyk labai ir labai - aš noriu, kad Tavo palikimas būtų tinkamose rankose, o aš visu kuo jam padėsiu. Vytautas Tumėnas jau dėl savo būdo netinka - jam

ir Istorijos institute lenkai ant sprando lipa, ką jis padarys mūsų didelėje įstaigoje su dabartiniu sąstatu ir aplinkiniais iš šalies, mėginančiais įsiveržti! Čia tik Rimantas ir Rimantas! Juo labiau, kad Maciūnas man labai spiriasi, o iš tikrųjų apkrautas pareigomis (gal ne darbu!) virš ausų [...]. - Akademijoje vis negalime pirmininko išrinkti - man negalima būti dviejose vietose (na ir sunkoka), o išrinktieji Putinas, paskui Rimka, paskui Matulis, net tik kandidatu ejęs Jurgutis - visi atsisakė! Kaikas net perdaug griežtai [...]. Pas mus bute 7 - 8 laipsniai, nors ore šiandien 35. Akademijoje baisiai šalta [...] - akademija 3 savaites beveik nedirbo dėl kuro trūkumo, dabar kada gavo kad ir šlapio, o universitetas tik antrą porciję teagauna, bet dėl nepaprasto taupumo, kurio kiti profesoriai nesu-prato, šiaip taip verčiasi [...].

Tavo Mykolas

5.
[Vilnius], 1942.II.13

Vaclovai! Rimantui griežtai atsakius valdyba paliko jį savo vietoje, o man Maciūnui irgi priešinant, kilo pavojus, kad aš turėsiu pristatyti Sruogą, kurį Kubiliūnas greičiausiai pašalins iš profesorių ir, kadangi jam kyla pavojus būti išvežtam į Vokietiją, valdyba linksta jį aprūpinti vieta - [...] bibliotekoje...! Kai Germantas grįž iš Žemaitijos, tas dalykas bus sprendžiamas [...].

Viso gero. Mykolas

6.
[Vilnius], 1942.III.7

Vaclovai! [...] - Na, bibliotekos [universiteto] krizė pagaliau pasibaigė - Maciūnas jau „laikiniai“ patvirtintas (Sužiedėlis griežtai nesutiko). Maciūną vos priverčiau sutikti, o ir dabar jį, kaip matau kursto Krėvė, Kar-

savinas ir kiti puldami, kam jis sutikęs. Žinoma, darbas šlubuos, ypačiai kai Maciūnas kas dvi savaites gauna važiuoti Kaunan, iš kur taip sunku išsikrapštyti, bet kitos išeities nebuvo. Šiaip mūsų darbas ir toliau nelengvas - Universitete pripratau prie temperatūros dirbdamas plėčiūje ir su pirštėmis rektorate ir auditorijoje, bet akademijoje visai neįmanoma dirbti, jau nuo gruodžio mėnesio nebekūrenamoje [...].

Jūsų Myk.

7.
[Vilnius], 1942.III.14

[Be pradžios laiškas]. [...] - o šiaip galvoju apie universiteto ir Akademijos neaiškų likimą, apie Lietuvos ateitį, apie tai, kad po mėnesio kito galime būti be vietos. [...] Na, nepyk, jei ką nesugebėjau išreikšti, ir žinok, jog aš dėl Tavęs nesikeičiu ir pats, rodos, nesu kitais atžvilgiais perdaug pasikeitęs. Stengiuosi ir naują kartą suprasti [...].

Mykolas. Rašyk datas

8.
[Vilnius], 1942.III.22

Vaclovai! [...] - Ačiū, kad instruktuoji Maciūną - kad tik galėčiau jį nuo rudens atitraukti nuo kauniškio fakulteto ir stipriau prižiūrėti prie bibliotekos [...] (vakar - šeštadienį - buvo viena iš šalčiausių šios žiemos dienų - rektorate vos išlaikiau ir tai, prisipažįsiu, apie pusę valandos anksčiau išėjau. [...] Tik Tu, Vaclovai, pasitark su kuriuo rimtu gydytoju - tokios naktinės štukos neprivalo kartotis. Man širdį dažnai gnaibo, bet ir be vaistų prašina, tad netenka kreipti dėmesio, bet Tavo, matyt, yra rimtas dalykas - reikia širdį tvirtinti! Reikia mums laikytis. [...].

Jūsų Myk.

Summary

From Epistolary Heritage of the Family of Biržiška (1941-1942)

Silvija STAKULIENĖ

Epistolary heritage of the famous Biržiška family since the end of the XIXth century up to 1944 is preserved at Lithuanian libraries. The greatest part of the correspondence is accumulated in Manuscript Department of the Library of the Academy of Science - Vaclovas Bir-

žiška Fund (F 163) and Mykolas Biržiška Fund (F 165). 8 Mykolas Biržiška's letters written to his brother to Kaunas Vaclovas Biržiška in 1941-1942 are presented in the work.